

Offerte 2017

Natuurambitie Grote Wateren concreet in de praktijk (BO-11-018.01-005)

Algemene informatie

Projectleider: dr. JEM (Judith) Klostermann
E-mail: judith.klostermann@wur.nl
Instituut: Wageningen Environmental Research

Financiële looptijd: 01-jan-2017 / 31-dec-2017
Beoogde einddatum: 31-dec-2020
Zichtbaar op KennisOnline?: Ja

Thema contactperso(nen)on EZ ANK:

Intro en Samenvatting voor KennisOnline

Intro

De Natuurambitie Grote Wateren komt voort uit de Rijksnatuurvisie 2014 en biedt het perspectief op toekomstbestendige natuur. De natuurambitie is gebaseerd op vier uitgangspunten:

1. aansluiten bij natuurlijke processen
2. synergie met andere gebruiksfuncties
3. natuur midden in de samenleving
4. aansluiten bij autonome ontwikkelingen

Onder de vlag van de rijksnatuurvisie 2014 schetst de Natuurambitie Grote Wateren een beeld van de robuuste natuur in 2050/2100 met kansen voor synergie met onder meer waterveiligheid, recreatie en voedselproductie. De natuurambitie richt zich op de zes grote wateren in Nederland: het rivierengebied, de Zuidwestelijke Delta, het Waddengebied, het IJsselmeer, het kustgebied, en de Noordzee. De natuurambitie Grote wateren heeft een horizon tot 2050 en verder, maar begint nu. In dit BO onderzoek wordt gewerkt aan de eerste vier van deze gebieden.

Samenvatting

De natuurvisie, en de uitwerking hiervan in de Natuurambitie Grote Wateren geven de beleidsambitie weer van het ministerie van EZ voor de grote wateren. Juist op dit terrein staan de komende jaren diverse uitvoeringsprogramma's op stapel (Hoogwaterbeschermingsprogramma, Deltaprogramma). Deze uitvoeringstrajecten bieden kansen om delen van de Natuurambitie Grote Wateren te verzilveren, mits dit in een vroeg stadium van het project (MIRT onderzoek, verkenning) goed wordt verankerd in de scope van deze uitvoeringstrajecten. Om dat te bereiken is samenwerking met het ministerie van I&M, rijkwaterstaat, waterschappen en provincies essentieel. Deze partijen zijn in het algemeen positief over het 'meekoppelen' van natuur waar mogelijk en zien graag dat het Ministerie van EZ daarin ondersteunend werkt. Een vraag die hierbij leeft is om mee te werken aan ontwikkelperspectief in deelgebieden waarin zowel de veiligheid, de natuur, de economie als leefomgeving een plek zou kunnen krijgen. Het doel van deze studie is om de gebiedspartners, betrokken bij uitvoeringsprojecten in het Waddengebied, het IJsselmeergebied, het rivierengebied en de Zuidwestelijke Delta, hierbij actief te ondersteunen. Om dit te realiseren wordt per deelgebied een kennisleverancier ingezet voor het leveren van kennis in het gebiedsproces. Daarnaast zijn specifieke deelprojecten geformuleerd per deelgebied. In het Waddengebied gaat het om een onderzoek naar het foeragegedrag van de Grote Stern in relatie tot toekomstige zandsuppleties. In het IJsselmeer worden de ecologische effecten van de aanleg van de Marker Wadden op het onderwatermilieu onderzocht, en de effecten van beheer en onderhoud op de ontwikkeling van de natuur op de eilanden. Verder worden kennisbijdragen geleverd met betrekking tot de gebiedsagenda. In het rivierengebied wordt de selectie van locaties voor het Nationaal Natuur Netwerk ecologisch onderbouwd en wordt het Ruimte voor de Rivier programma geëvalueerd op natuureffecten. In de Zuidwestelijke Delta wordt een natuurperspectief gemaakt voor de Grevelingen, het Haringvliet en het Volkerak-Zoommeer.

Offerte 2017

Abstract

The nature-policy of the ministry of Economic Affairs ("natuurvisie" en "natuurambitie") describes the ambition of the ministry for the development of nature along large surfacewaters in the Netherlands. This is the area where the coming years various realisation programs will be launched (Hoogwaterbeschermingsprogramma, Deltaprogramma). These realisation programs pose a chance to combine the ambitions for nature with the aim of realisation projects (e.g. strengthening of dykes). To accomplish this, cooperation between the Ministry of Infrastructure and the environment, the Department of Waterways and Public Works, water authorities and provinces is essential. In general all parties have a positive view on the realisation of 'robust nature'. They would like for the Ministry of Economic Affairs to contribute to the development of a perspective for regions in which flood protection, nature, living environment and economy are balanced. The goal of this study is to actively support regional partners involved in realisation projects in four regions (Wadden Sea, IJsselmeer, large rivers and the Southwest Delta). To accomplish this a 'knowledge broker' is appointed per region to provide knowledge regarding 'robust nature'. Furthermore, specific studies are being conducted per region. In the Wadden Sea region a study on the foraging behaviour of the Sandwich Tern is conducted in relation to sediment supplementations for coastal defence purposes. In the region IJsselmeer the biological effects of the creation of islands in the Markermeer is studied. Also, the effects of maintenance of the nature on the islands is studied. In the region of the large rivers ecological knowledge is used to underpin the selection of locations for the "National Ecological Network" and the ecological effects of the "Room for the River Programme" is evaluated. In the Southwest Delta a perspective on nature in the Grevelingen, Haringvliet and Volkerak-Zoommeer is being developed.

Vraagstelling

Achtergrond / Context

De natuurvisie, en de uitwerking hiervan in de Natuurambitie Ambitie Grote Wateren geven de beleidsambitie weer van het ministerie van EZ voor de grote wateren. Juist op dit terrein staat de komende jaren veel te gebeuren (zoals het Deltaprogramma). Deze uitvoeringstrajecten bieden kansen om delen van de Natuurambitie Grote Wateren te verzilveren, mits dit in een vroeg stadium van het project (MIRT onderzoek, verkenning) goed wordt verankerd in de scope van deze uitvoeringstrajecten, en de betrokken partijen hun verantwoordelijkheden kennen en kunnen nemen.

Probleemstelling

Het doel van de Natuurambitie Grote Wateren is robuuste natuur in samenhang met andere functies. Om dat te bereiken is samenwerking met het ministerie van I&M, Rijkwaterstaat, waterschappen en provincies essentieel. Deze partijen zijn in het algemeen positief over meekoppelen van natuur waar mogelijk en zien graag dat het Ministerie van EZ daarin ondersteunend werkt. Een vraag die hierbij leeft is om mee te werken aan ontwikkelperspectief in deelgebieden waarin zowel de veiligheid, de natuur, de economie als leefomgeving een plek zou kunnen krijgen. Om de natuurambitie goed mee te nemen bij toekomstige uitvoeringsprojecten is vooral de verkenningsfase, en vroege planstudiefase van belang (zie resultaat Leerpunten Ruimte voor Rivier 2015). In deze fasen wordt de afbakening van het project gemaakt, en is dus inbreng gericht op het in beeld brengen van de potentie gewenst.

Doelgroep

Provincies, Rijkwaterstaat, het ministeries van EZ en I&M in een gebied die naar verwachting initiatiefnemer kunnen zijn van een uitvoeringsproject waar de natuurambitie een onderdeel van kan zijn. De partners uit Life-IP worden bij het project betrokken.

Projectdoelstelling

Het doel van het project is om voor specifieke (project)gebieden de mogelijkheden of belemmeringen om de natuurambitie in deze projecten mee te nemen in kaart te brengen. In afstemming met de geselecteerde projecten zullen specifieke onderzoeksvragen geformuleerd worden.

In 2017 ligt de vraag voor op elke wijze 'robuuste natuur' moet worden ingevuld: Wat zijn de Natuurambitie Grote Wateren – ecosysteem- randvoorwaarden die moeten worden nagestreefd? Hoe combineren we ruimten voor natuurlijke sequenties met de soortbeschermingsdoelen uit N2000 en KRW? Door middel van (ontwerpend-) onderzoek inclusief ecologische effecten wordt inbreng geleverd in de integrale opgaven: veiligheid, natuur, economische medegebruik en leefomgeving. Het onderzoek van 2017 toetst de in 2015 en

Offerte 2017

2016 ontwikkelde randvoorwaarden (zoals waterkwaliteit, dynamiek, connectiviteit en habitat diversiteit) in de praktijk en werkt gericht aan het oplossen van de kennisbehoeften op de specifieke projectlocaties waar het inpassen van het gedachtegoed van de Natuurambitie Grote Wateren plaatsvindt.

Uitvoering

Werkwijze (Aanpak en tijdpad)

In project BO-11-018.01-005 wordt in vier deelgebieden (Wadden, IJsselmeer, Rivieren en Zuidwestelijk delta) een kennisleverancier ingezet voor het leveren van kennis in het gebiedsproces. In elk van de vier deelgebieden worden specifieke deelprojecten uitgevoerd die in overleg met de gebiedstrekkers zijn geformuleerd. In het Waddengebied gaat het om onderzoek naar het foeragegedrag van de Grote Stern. Met deze informatie kan advies worden gegeven over waar en hoe zandsuppleties in de toekomst het best kunnen worden uitgevoerd met oog op deze soort. In het IJsselmeergebied worden de ecologische effecten van de aanleg van de Marker Wadden op het onderwatermilieu onderzocht, en de effecten van beheer en onderhoud op de ontwikkeling van de natuur op de eilanden. Verder worden kennisbijdragen geleverd met betrekking tot de gebiedsagenda. In het rivierengebied wordt een ecologische onderbouwing gemaakt voor de selectie van locaties voor het Nationaal Natuur Netwerk en wordt het Ruimte voor de Rivier programma geëvalueerd op natuureffecten. In de Zuidwestelijke Delta wordt een natuurperspectief opgesteld voor de Grevelingen, het Haringvliet en het Volkerak-Zoommeer.

Deelnemende instelling(en) en partner(s) buiten Stichting Wageningen Research

Dit project wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met stakeholders van de geselecteerde projecten zoals provincies, Rijkswaterstaat en de ministeries van I&M en EZ. Daarnaast zal er worden samengewerkt met andere kennisinstellingen, adviesbureaus die in deze gebieden actief zijn.

Projectresultaat (beschrijvend) en producten (korte opsomming)

EZ gebiedsteam Waddenzee:

Verslagen van workshops, memo's en notities op aanvraag door de kennisleverancier;

Een eerste fase rapport over het gebruik van buitendelta's door Grote Sterns zodat we kunnen adviseren waar RWS kan suppleren en met welke sedimenteigenschappen.

EZ gebiedsoverleg IJsselmeergebied:

Deelproject 1: Rapport met een nulmeting van het bodemleven in het gehele Markermeer en een nulmeting van de zich ontwikkelende ecologie rondom de nieuwe eilanden van Marker Wadden (2017). Op basis van deze nulmeting is er een ijkpunt op basis waarvan de aanleg van de Marker Wadden geëvalueerd kan worden.

Deelproject 2: Infographic met advies over het beheer en onderhoud van de Marker Wadden waarbij gekeken is naar het doel van Natuurmonumenten (Vogelparadijs), de doelen van het Rijk (N2000, KRW) en de economische medegebruikers (recreatie, visserij, stedelijke ontwikkeling).

Deelproject 3: (Schriftelijke) Bijdrage aan LIFE IP ("alignment Knowledge Agenda"); de kennisleverancier rapporteert in de vorm van interne memo's aan het EZ gebiedsoverleg IJsselmeergebied.

Deelproject 4: Kennismontage resulteert uiteindelijk in Info-Graphics die gebruikt worden in LIFE IP, Gebiedsagenda en KIMA.

EZ gebiedsoverleg Rivieren:

Deelproject 1: Naast deelname aan de genoemde overleggen en ateliers zullen minimaal 2 twee powerpoint presentaties met korte toelichting worden gemaakt ten behoeve van de kennisoverdracht. Verder verschijnt een samenvattend overzicht in een (gezamenlijke) notitie met onderzoeksvragen.

Deelproject 2: Een rapport met a) een overzicht van documenten met natuurmaatregelen die van belang zijn voor de ecologische onderbouwing van het nationaal natuurnetwerk voor het rivierengebied; b) een overzicht van criteria voor ecologisch onderbouwde natuurinrichting van het rivierengebied; c) een ruimtelijk beeld van de natuur in het Rivierengebied dat is opgesteld samen met de belangrijkste stakeholders en d) een indicatie van gebieden in het Rivier die vanuit het oogpunt van natuurontwikkeling prioriteit zouden moeten krijgen.

Deelproject 3: Een rapport met een selectie van nieuwe natuurgebieden om te evalueren, de daarbij gehanteerde criteria en de uitkomsten van de evaluatie; en een workshop/symposium met beheerders waarin de verbinding wordt gemaakt tussen wetenschap en praktijk van natuurontwikkeling in het rivierengebied.

EZ gebiedsoverleg ZWDelta:

Het project levert adviezen voor het EZ gebiedsteam ZWD, zorgt voor een actieve verbinding met de Omgevingsvisie Oosterschelde door inbreng van ecologische kennis en levert inzicht in natuurperspectief in

Offerte 2017

verschillende inrichtingsvarianten voor enkele noordelijke Deltawateren (Grevelingenmeer, Haringvliet en Volkerak-Zoommeer). Concrete producten zijn verslagen van workshops, memo's / notities en rapporten.

- Verslagen van workshops, powerpoints, memo's en notities op aanvraag door de vier kennisleveranciers;
- Werkdocument voorbereiding onderzoek Grote Sterns op buitendeltas;
- Rapport Nulmeting ecologie Markermeer;
- Infographics MarkerWadden, Kennismontage IJsselmeer;
- Rapport natuurmaatregelen en ecologische kansenkaart Rivierengebied
- Rapport natuurspectief Grevelingenmeer, Haringvliet en Volkerak-Zoommeer

Kennisverspreiding (Communicatie en doorwerking naar doelgroep(en))

Dit project is bedoeld om kennis te ontsluiten en toe te passen in gebieden en van specifieke maatregelen. Kennis wordt specifiek toegesneden op de initiatiefnemers van de uitvoeringsprojecten waardoor rechtstreeks toepassing van de kennis wordt gestimuleerd.

Projectorganisatie

Teamleden Wageningen University & Research

Naam	Instituut	Rol	E-mail
Tangelder, Marijn	Wageningen Marine Research	Delta-kust ecooog, projectleider deelgebied Zuid Westelijke Delta en kennisleverancier	marijn.tangelder@wur.nl
Baptist, Martin	Wageningen Marine Research	Projectleider deelgebied Wadden	martin.baptist@wur.nl
Riel, van, Marielle	Wageningen Environmental Research	Ecoloog, nulmeting benthos markerwadden (IJsselmeer)	marielle.vanriel@wur.nl
Veraart, Jeroen	Wageningen Environmental Research	projectleider deelgebied IJsselmeer en kennisleverancier	jeroen.veraart@wur.nl
Tol-Leenders, van, Dorothee	Wageningen Environmental Research	adviseur	dorothee.vantol-leenders@wur.nl
Verdonschot, Piet	Wageningen Environmental Research	Ecoloog, nulmeting benthos Markerwadden (IJsselmeer)	piet.verdonschot@wur.nl
Lange, de, Marieke	Wageningen Environmental Research	kennismontage, gebiedsagenda IJsselmeergebied en betrokken in het rivierengebied	marieke.delange@wur.nl

Offerte 2017

Janssen, John	Wageningen Environmental Research	Ecoloog, beheer & onderhoud (IJsselmeer)	john.janssen@wur.nl
Mol, Gerben	Wageningen Environmental Research	projectleider deelgebied Rivieren	gerben.mol@wur.nl
Maas, Gilbert	Wageningen Environmental Research	Geomorfoloog, kennisleverancier in het rivierengebied	gilbert.maas@wur.nl
Boone, Pieter	Wageningen Environmental Research	ontwerpend onderzoeker, betrokken in het rivierengebied	pieter.boone@wur.nl
Ottburg, Fabrice	Wageningen Environmental Research	Ecoloog, betrokken in het rivierengebied	fabrice.ottburg@wur.nl
Ysebaert, Tom	Wageningen Marine Research	deskundige delta ecologie (Zuid Westelijke Delta)	tom.ysebaert@wur.nl
Wijsman, Jeroen	Wageningen Marine Research	modellen, GIS, ecologie (Zuid Westelijke Delta)	jeroen.wijsman@wur.nl
Craeymeersch, Johan	Wageningen Marine Research	monitoring en systeemkennis (Zuid Westelijke Delta)	johan.craeymeersch@wur.nl
Röckmann, Christine	Wageningen Marine Research	governance (Zuid Westelijke Delta)	christine.rockmann@wur.nl
Verdaat, Hans	Wageningen Marine Research	veldmedewerker (Wadden)	hans.verdaat@wur.nl
Cremer, Jenny	Wageningen Marine Research	GIS-medewerker (Wadden)	jenny.cremer@wur.nl
Aarts, Geert	Wageningen Marine Research	geostatistics (Wadden)	geert.aarts@wur.nl
Buuren, van, Michael	Wageningen Environmental Research	Ontwerpend onderzoeker Rivierengebied	michael.vanbuuren@wur.nl
Leopold, Mardik	Wageningen Marine Research	Zeevogel deskundige Waddengebied	mardik.leopold@wur.nl
Schram, Edward	Wageningen Marine Research	vogel / vis onderzoeker Waddengebied	edward.schram@wur.nl
Hoeboer, Els	Wageningen Marine Research	projectmanagement	els.hoeboer@wur.nl

Externe teamleden

Offerte 2017

Naam	Organisatie	Rol	E-mail	Mobiel tel.nr.	Tel.nr.
Landman-Sinnema, E.C.G. (Eeke)	Min EZ DGNR-NB	EZ Contactpersoon	e.c.g.landman-Sinnema@minez.nl	06 11 79 73 57	
Huinink (MSc), J.T.M. (Jan)	Min EZ DGA- ANK	Contactpersoon EZ ANK	j.t.m.huinink@minez.nl	06 53 60 62 75	

Begroting
Totaal projectbegroting

Excl. BTW: 445000

Incl. BTW (21 %): 538450

Begroting detail (excl. BTW)

Titel	Instituut	Ontvanger	Onderzoekstijd	Facilitair	Specifiek
Natuurambitie Grote Wateren concreet in de praktijk	Wageningen Environmental Research	dr. JEM (Judith) Klostermann	€197.330	€0	€12.670
Natuurambitie Grote Wateren concreet in de praktijk	Wageningen Marine Research	dr.ir. MJ (Martin) Baptist	€151.794	€0	€83.206

Beoogde budgetten (excl. BTW)

Jaar	Financieringsstroom	Budget

Toelichting beschikbare budget 2017